

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1031698/1

בבית הדין הרבני האזורי באר שבע

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא – אב"ד, הרב אהרן דרשביץ, הרב משה בצרי

המבקשת: פלונית

הנדון: מעמדו של ולד מביצית של נוכרייה שהושתלה ברחמה של יהודייה

פסק דין

בפנינו בקשת המבקשת שביה"ד יקבע את מעמדה של בתה לבוא בקהל, כי מדובר בזרע של בעלה אשר הופרה בביצית של נוכרייה והושתל ברחמה של המבקשת.

ההלכה בסוגיה חדשה זו, שלא נדונה בקדמונים, לא התבררה די הצורך וישנן ראיות לכאן ולכאן שזה מביא וחברו משיב.

כפי שכתב פרופ' אברהם שטיינברג (אנציקלופדיה הלכתית רפואית, כרך ב, "הפריה חוץ-גופית", עמ' 860), רוב הדנים בשאלה זו סבורים, שהאם הפונדקאית היא האם ההלכתית לכל דבר. ביניהם: הגר"ש אלישיב זצ"ל (מובא בשמו בנשמת אברהם מהדור"ב אה"ע סי' א ס"ו ס"ק ו אות 11, עמ' לג), הגר"מ אליהו זצ"ל (נמסר בשמו ממכון פוע"ה), הגר"נ גולדברג שליט"א כפי שעולה ממאמרו (תחומין ה (תשמ"ד), "יחוס אמהות בהשתלת עובר ברחם של אחרת", עמ' 248 ו 269), הגר"מ שפראן שליט"א (קובץ עטרת שלמה ח"ה, עמ' עד), הגר"מ שטרנבוך שליט"א (תשובות והנהגות אבהע"ז ח"ב סי' תרפט), ועוד. לפי שיטה זו מותר הולד בקרובי תורת הביצית, ואסור בקרובי היולדת-הפונדקאית.

אולם רבים גם הפוסקים ההולכים אחר בעלת הביצית, והגרש"ז אויערבאך זצ"ל סובר שאין ראיות ברורות להוכיח מי האם, ועל כן מספק ולחומר שתי הנשים הם אמהותיו. לכן צריך להחמיר בשתי האמהות בעניינים הנוגעים לדיני תורה, כגון גירות, ויש לאסור עליו בקרובי שתיהן (נשמת אברהם שם, עמ' לה). הגר"י אריאל שליט"א (אהלי תורה אבהע"ז ס' ע) מביא בשם פרופ' לב שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל חזר בו וסובר שיש ללכת אחרי בעלת הביצית, וכן מביאים בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל שחזר בו ונשאר בספק מי היא האם הקובעת (עי' חוברת אסיא, פז-פח (סיון תש"ע), עמ' 100-102, "דיני יחסין כשהאם הפונדקאית נוכריה – שו"ת", פרופ' גראזי והגר"ש עמאר שליט"א, אך עיי"ש הערת העורך בעמ' 100).

גם הגר"מ שטרנבוך שליט"א כתב בסוף דבריו שאע"פ שלדעתו יש ללכת אחר האם הפונדקאית, בכל זאת אם הביצית היא מגויה יש לגייר את הולד. גם הגרא"י כלאב שליט"א (בתחומין ח"ה, עמ' 260, "מיהי אמו של ילוד, ההורה או היולדת") מסיק שמביצית של גויה צריך לגייר את הולד.

גם הגר"נ גולדברג שליט"א, בשו"ת של חברי הועדה לאישור הסכמים לנשיאת עוברים (חוברת אסיא סה-סו, 1999, עמ' 45-49) המליץ:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"באופן מעשי, צריך להתייחס לשתי האימהות (הגנטית והיולדת) לפחות כספק אימהות לגבי דיני יוחסין וגילוי עריות. אחרת עלול להיפגע מאד מעמדו של הילד. באופן מעשי גם אם נסבור יחד עם עוד מאה רבנים שהאם היולדת היא האם המשפטית, ורב אחד או מספר קטן של רבנים יחשבו אחרת, הילד יינזק."

יש להעיר עוד, שלאחרונה פורסם (באתר הנהלת בתי הדין תחת הכותרת "יוחסין" ובפדאור 15 (23) 29) פס"ד של ביה"ד ברחובות מג' בניסן התשע"ה (23/03/2015) מאת הגר"נ גורטלר שליט"א, שנטה מסברא להיפך, שמעיקר הדין הוולד מתייחס אחר בעלת הביצית, כי "כל התכונות של הוולד הוא של בעל הזרע ובעלת הביצית, ועל כן לגבי יחוס הוא מתייחס אחריהם", אך גם הוא חשש לחומרא לדעה החולקת. (שם המקרה היה הפוך, בעל ביצית יהודיה ופונדקאית נכריה, והצריך טבילה לשם גירות לחומרא.)

וכן נמסר בשם הרב פינץ בשם הגר"ע יוסף זצ"ל שבעלת הביצית היא האם (ישורון כרך כא, עמ' תקפא, במאמר "השתלת שחלות", מאת הרב צבי רייזמן שליט"א).

יש גם כיוון נוסף שעלה על ידי הרב בן ציון אבא שאול בספר אור לציון על יבמות (דף מב ע"א עמוד ריד בדפי הספר) ששתיהן נחשבות כאימהות. ואולי היה אפשר לדמות זאת לדין שטף נהר זיתיו (ב"מ דף ק ע"ב) וכו' שרואים שבדבר שניתן לחלקו, כמו בממון, יש צד שגם לבעל הקרקע שייך משהו וגם לבעל האילן, שסוף סוף שתי הכוחות שחברו יחדיו גידלו את האילן, וממילא גם כאן יש לומר ששתיהן נחשבות אימהותיו והלכות כבוד אם ואם יהיו שייכים כלפי שתיהן, ויש הרבה עוד מה לדון בזה.

על כן, וודאי מן הנכון למעשה לחוש לכתחילה לשתי הדעות, ולעשות טבילה לשם יהדות.

לסיכום: ביה"ד יוציא אשור למבקשת לבוא לקהל לאחר טבילה לשם יהדות כדי לצאת את כל הדעות שלא תהיה ח"ו בעיה למבקשת להתחתן כדמו"י. ביחס לנישואין עם כהן יתבאר בהמשך.

פסק הדין מותר לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של בעלי-הדין.

ניתן ביום י"ז באלול התשע"ה (01/09/2015).

הרב משה בצרי

הרב אהרן דרשביץ

הרב אליעזר איגרא – אב"ד